

Махсма М. Б.

доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри соціоекономіки та управління персоналом ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», Київ, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9836-7438>

Козлов Є. В.

кандидат філософських наук, доцент кафедри соціології ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», Київ, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1814-9335>

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ

Події березня 2020 р., пов'язані з поширенням COVID-19, поклали початок істотним змінам у всіх сферах життя суспільства. Жорсткі карантинні обмеження, введені у відповідь на зростання захворюваності, зачинили двері навчальних закладів, ізолювали студентів і викладачів один від одного. Освітній процес зазнав значних перетворень, зокрема переведення здобувачів вищої освіти на дистанційну форму та запровадження навчання в режимі онлайн. Зрозуміло, що в такий спосіб було досягнуто певного компромісу між карантинними вимогами Міністерства охорони здоров'я та необхідністю продовження навчального процесу. Безумовно, запроваджені альтернативні форми навчання краще, ніж цілковита його відсутність, особливо зважаючи на довготривалий характер карантинних обмежень. Водночас варто навести позитивні й негативні характеристики вказаних форм надання освітніх послуг як для здобувачів освіти, так і для викладачів.

Безперечними перевагами онлайн-навчання для студентів є: економія часу на збори та дорогу до навчального закладу, витрат на транспорт і харчування поза домом тощо. За дистанційної форми навчання додається також можливість у зручний для студента час опановувати навчальний матеріал. Усе перелічене актуальне й для викладацького складу. Отже, переваги численні та вагомі [1].

Утім, поряд із позитивними сторонами альтернативних режимів навчання слід назвати й істотні його обмеження та недоліки. Зокрема, чи не найбільшим недоліком навчання в режимі онлайн для студентів є значне зниження якості знань, спричинене такими особливостями цієї форми, як відсутність (у більшості випадків) контролю з боку викладача за самостійністю виконання завдань студентом; неможливість проконтролювати присутність останнього на онлайн-занятті та його участь у ньому; істотна обмеженість можливостей консультацій із викладачами; відсутність живого спілкування і з викладачем, і з іншими студентами. Ці та інші обмеження істотно збіднюють освітній процес, роблять його безликим та знеособленим.

Окрім того, навчання в режимі онлайн потребує наявності в обох сторін доступу до Інтернету, комп'ютерної техніки із сучасним програмним забезпеченням а також відповідних побутових умов, у т. ч. окремого приміщення, що є далеко не в усіх викладачів і студентів. Витрати на відповідне

ресурсне забезпечення (гаджети, оплату електроенергії, послуг інтернет-провайдера) лягають на плечі викладачів і студентів. Варто звернути увагу й на інший фінансовий аспект – оплату навчання, котра за онлайн-режиму залишилася на тому самому рівні, що й офлайн, за помітно нижчої якості освітніх послуг.

Ще одним істотним недоліком онлайн-режиму навчання є розмивання меж робочого часу для обох сторін. У пікові періоди режим роботи викладача відповідає формату 24/7, оскільки повідомлення як від колег, так і від студентів можуть надходити цілодобово й протягом усього тижня, включаючи вихідні та святкові дні. Часто на них потрібно відповідати терміново, що посилює напруженість праці. До того ж робоче місце перемістилося додому, що призвело до розмивання меж робочого місця і приватного життя, негативно відбивається як на продуктивності праці, так і на якості відпочинку. Зазначене тягне за собою серйозні негативні наслідки психофізіологічного характеру, хоча відповідних досліджень поки що бракує [2].

Але найгірше те, що і студенти, і викладачі звикають до онлайн-навчання, вже не помічають його обмеженості й недосконалості, змиряються з цими та багатьма іншими його недоліками. Водночас не слід забувати: розв'язуючи тактичні завдання й отримуючи дрібні, сьогоденні зиски від економії коштів на організації навчання, всі учасники освітнього процесу втрачають набагато більше – якість освіти нації, й надолужити втрачене буде дуже важко. Це варто усвідомити управлінцям усіх рівнів при прийнятті рішень про режими навчання. Сьогодні очевидно, що навчальний процес потрібно повернути до аудиторій відповідних закладів. На наше переконання, освітній процес є не тільки процесом здобуття знань, а й енергоінформаційним обміном між викладачем і студентом та між студентами, що можливе лише за «живого» спілкування. Жодні соціальні мережі й відеоконференції цього не забезпечать.

Разом із тим, зрозуміло, що в перспективі посткарантинного періоду онлайн-режим більшою чи меншою мірою буде притаманний навчальному процесу, оскільки він справді дає змогу урізноманітнити методи навчання, розширити та вдосконалити його зміст, зробити його цікавішим і кориснішим. Підвищенню ефективності онлайн-навчання сприятимуть заходи з:

- розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури (забезпечення якісного інтернет-покриття, оснащення учасників освітнього процесу сучасною комп'ютерною технікою з відповідним програмним забезпеченням);
- поліпшення змістового наповнення дисциплін, удосконалення способів викладання (візуалізація, гейміфікація, застосування проєктного підходу) [3];
- навчання викладацького складу нових інформаційних технологій, навичок роботи з онлайн-інструментами;
- налагодження зворотного зв'язку студентів із викладачами.

Перелічені та інші подібні заходи допоможуть підвищити якість онлайн-навчання та забезпечити його ефективність.

Список використаних джерел

1. *Стецик В.* Чому пандемія підвищила якість бізнес-освіти (як перехід в онлайн допомагає заощадити час і додає вартості зустрічам у реалі). URL: https://chas.news/current/chomu-pandemiya-pidvischila-yakist-biznes-osviti?utm_source=KSE%20Newsletter&utm_campaign=4b3d59ae62-EMAIL_CAMPAIG (дата звернення: 09.09.2021).

2. *Радчук О.* Навчальний рік в онлайні: про наслідки змін в освіті у період карантину. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/01/15/kolonka/aleksandr-radchuk/suspilstvo/navchalnyj-rik-onlajni-pro-naslidky-zmin-osviti-period-karantynu> (дата звернення: 09.09.2021).

3. *Хорунжий С.* Онлайн-освіта вже даність: як покращити якість дистанційного навчання. URL: <https://life.pravda.com.ua/columns/2021/02/18/243971> (дата звернення: 09.09.2021).